

MONITOR POLSKI

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 1 sierpnia 2017 r.

Poz. 767

UCHWAŁA
ZGROMADZENIA OGÓLNEGO SĘDZIÓW TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO
z dnia 27 lipca 2017 r.

w sprawie Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego

Na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 7 w związku z art. 15 ust. 1 i art. 75 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072):

§ 1. Uchwala się Regulamin Trybunału Konstytucyjnego, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 2017 r. z wyjątkiem przepisów dotyczących Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego i Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego
Przewodniczący Obrad Zgromadzenia Ogólnego
Sędziów Trybunału Konstytucyjnego: *Julia Przyłębska*

Załącznik do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 lipca 2017 r. (poz. 767)

REGULAMIN TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

§ 1. Regulamin Trybunału Konstytucyjnego, zwany dalej „regulaminem”, określa:

- 1) zasady wewnętrznej organizacji pracy Zgromadzenia Ogólnego oraz Prezesa Trybunału Konstytucyjnego;
- 2) wymogi dotyczące pieczęci Trybunału Konstytucyjnego;
- 3) wymogi dotyczące stroju urzędowego sędziów Trybunału Konstytucyjnego;
- 4) wzór karty do głosowania w ramach procedury wyłaniania kandydatów Zgromadzenia Ogólnego na Prezesa albo Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego;
- 5) wewnętrzny tok postępowania z wnioskami, pytaniami prawnymi i skargami konstytucyjnymi;
- 6) wewnętrzny tok postępowania z pismami i aktami spraw;
- 7) wewnętrzne zasady przeprowadzenia narady;
- 8) wewnętrzne zasady przygotowania i przebiegu rozpraw albo posiedzeń niejawnych;
- 9) zasady sporządzania uzasadnień orzeczeń;
- 10) inne sprawy, do których odsyła ustawa.

§ 2. Przepisów regulaminu nie stosuje się, jeżeli przepisy ustaw regulujących organizację i tryb postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym stanowią inaczej.

§ 3. 1. Siedzibą Trybunału Konstytucyjnego, zwanego dalej „Trybunałem”, jest budynek położony w Warszawie przy Al. Jana Christiana Szucha 12a.

2. Na zewnątrz budynku umieszcza się tablicę z nazwą „Trybunał Konstytucyjny” oraz godło państwowe.

3. Przy głównym wejściu do Trybunału znajdują się, w miarę możliwości technicznych i stosownie do potrzeb, urządzenia umożliwiające kontrolę osób wchodzących do Trybunału oraz kontrolę ich bagażu, a także innych przedmiotów wnoszonych do Trybunału.

4. Wewnątrz budynku, przy wejściu, umieszcza się tablicę informacyjną z podaniem pełnej nazwy jednostek organizacyjnych Trybunału oraz oznaczeń pomieszczeń, w których się znajdują, a także o rozmieszczeniu sal rozpraw.

DZIAŁ II

Organy Trybunału

Rozdział 1

Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału

§ 4. 1. Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału, zwane dalej „Zgromadzeniem Ogólnym”, w którego skład wchodzi sędziowie Trybunału, którzy złożyli ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wykonuje czynności przewidziane w szczególności w:

- 1) ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072), zwanej dalej „ustawą o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem”;
- 2) ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2073), zwanej dalej „ustawą o statusie sędziów Trybunału”;
- 3) innych ustawach;
- 4) regulaminie.

2. Zgromadzenie Ogólne może rozpatrywać z inicjatywy Prezesa Trybunału oraz sędziów Trybunału sprawy dotyczące Trybunału inne niż wynikające z przepisów, o których mowa w ust. 1.

§ 5. 1. Zgromadzenie Ogólne, z wyjątkiem posiedzeń, o których mowa w art. 11 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, zwołuje Prezes Trybunału.

2. O terminie i porządku posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego, Prezes Trybunału zawiadamia sędziów Trybunału najpóźniej 7 dni przed dniem posiedzenia w formie pisemnej w postaci papierowej i telefonicznie.

3. W wypadku wyznaczenia kolejnego terminu posiedzenia podczas obrad Zgromadzenia Ogólnego lub w szczególnie uzasadnionych innych wypadkach, Prezes Trybunału może odstąpić od terminu, o którym mowa w ust. 1.

§ 6. 1. Zgromadzeniu Ogólnemu, jeżeli odrębne przepisy nie stanowią inaczej, przewodniczy Prezes Trybunału. W uzasadnionych wypadkach, przewodniczący Zgromadzenia Ogólnego może przekazać prowadzenie obrad innemu sędziemu Trybunału.

2. Porządek obrad Zgromadzenia Ogólnego może być rozszerzony na wniosek sędziego Trybunału, złożony przed przyjęciem przez Zgromadzenie Ogólne porządku obrad.

3. Obrady Zgromadzenia Ogólnego są protokołowane przez wyznaczonego przez Prezesa Trybunału pracownika Kancelarii Trybunału albo Biura Służby Prawnej Trybunału. W protokole zamieszcza się w szczególności: przyjęty porządek obrad, listę osób biorących udział w posiedzeniu, krótkie streszczenie wypowiedzi oraz podjęte uchwały. Uchwały i protokoły podpisuje przewodniczący obrad Zgromadzenia Ogólnego, a protokół obrad – także protokolant.

4. Prezes Trybunału może zaprosić do udziału w Zgromadzeniu Ogólnym inne osoby.

5. Zgromadzenie Ogólne może postanowić o zamkniętym charakterze obrad, bez udziału protokolanta oraz innych osób spoza grona sędziów Trybunału.

6. Obsługę techniczną Zgromadzenia Ogólnego zapewnia Sekretariat Kancelarii Trybunału.

§ 7. 1. Udział sędziów Trybunału w posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego jest obowiązkowy. O swojej nieobecności sędzia powiadamia Prezesa Trybunału jednocześnie usprawiedliwiając swoją nieobecność.

2. Zgromadzenie Ogólne podejmuje uchwały bezwzględną większością głosów, w obecności co najmniej 2/3 ogólnej liczby sędziów Trybunału, chyba że ustawy stanowią inaczej.

3. Podjęcie uchwały przez Zgromadzenie Ogólne wymaga obecności Prezesa Trybunału, z wyjątkiem uchwały, o której mowa w art. 11 ust. 14 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

4. Głosowanie jest jawne, o ile żaden z sędziów Trybunału nie zażąda wyłączenia jawności.

5. Głosowanie z wyłączeniem jawności przeprowadza się w sprawach, o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 2–6 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

§ 8. 1. Zgromadzenie Ogólne w sprawie przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej kandydatów na stanowisko Prezesa i Wiceprezesa Trybunału odbywa się na zasadach określonych w art. 11 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

2. Wzór karty do głosowania stanowi załącznik do regulaminu.

Rozdział 2

Prezes Trybunału

§ 9. Prezes Trybunału wykonuje czynności przewidziane w szczególności w:

- 1) ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem;
- 2) ustawie o statusie sędziów Trybunału;
- 3) regulaminie;
- 4) innych aktach wewnętrznych Trybunału;
- 5) innych ustawach.

§ 10. 1. Prezes Trybunału kieruje pracami Trybunału i reprezentuje Trybunał.

2. Prezes Trybunału w szczególności:

- 1) pełni czynności w zakresie tworzenia warunków do sprawnego funkcjonowania Trybunału;
- 2) wykonuje czynności związane z realizacją praw i obowiązków sędziego Trybunału w zakresie stosunku służbowego;
- 3) informuje Zgromadzenie Ogólne o ważnych sprawach i wydarzeniach dotyczących Trybunału i sędziów Trybunału;
- 4) zatwierdza sprawozdanie Dyrektora Kancelarii Trybunału z wykonania budżetu Trybunału za dany rok budżetowy.

3. Prezes Trybunału wykonuje czynności, o których mowa w ust. 2 pkt 1 przy pomocy Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału.

§ 11. W związku z rozpoznawaniem spraw w Trybunale, Prezes Trybunału w szczególności:

- 1) ustala w drodze zarządzenia wytyczne organizacyjne i techniczne związane ze strukturą formalną i standardami redakcyjnymi orzeczeń Trybunału;
- 2) może zwrócić się do przewodniczącego składu orzekającego o ustalenie ramowego harmonogramu przygotowań sprawy do rozpoznania.

§ 12. Prezes Trybunału, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Kancelarii Trybunału, określi w drodze zarządzenia podstawowe warunki organizacyjne oraz wymagania techniczne związane z publikacją, w postaci elektronicznej, zbioru orzeczeń Trybunału.

§ 13. Prezes Trybunału, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Biura Służby Prawnej Trybunału, określi w drodze zarządzenia:

- 1) czynności biurowe i sposób prowadzenia w Trybunale akt, repertoriów, terminarzy i ksiąg pomocniczych w sprawach rozpoznawanych przez Trybunał;
- 2) czynności ewidencyjne, badawcze i analityczne, prowadzone w Biurze Służby Prawnej Trybunału, związane z realizacją orzeczeń Trybunału w działalności prawodawczej właściwych organów, oraz sposób ich dokumentowania.

§ 14. 1. Prezes Trybunału, w drodze pisemnego upoważnienia określa, w jakim zakresie zastępuje go Wiceprezes Trybunału.

2. W sytuacjach szczególnych Prezes Trybunału może upoważnić innego sędziego Trybunału do wykonywania niektórych kompetencji Prezesa Trybunału.

3. W przypadku niemożności upoważnienia Wiceprezesa lub innego sędziego Trybunału do wykonywania niektórych kompetencji, Prezesa Trybunału zastępuje sędzia Trybunału, o którym mowa w art. 11 ust. 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

4. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 2 może mieć charakter stały lub czasowy.

5. Jeżeli Prezes Trybunału zleca sędziom Trybunału czynności, o których mowa w regulaminie lub załatwienie innych spraw w jego imieniu, określa na piśmie czynności lub sprawy oraz zakres upoważnienia.

§ 15. Prezes Trybunału wydaje zarządzenia, postanowienia i polecenia.

Rozdział 3

Strój urzędowy sędziów Trybunału oraz pieczęcie urzędowe Trybunału

§ 16. 1. Strojem urzędowym sędziego Trybunału na rozprawie oraz podczas publicznego ogłoszenia orzeczenia wydanego na posiedzeniu niejawnym jest toga i biret. Toga jest czarna, ma biało-czerwone lamówki na kołnierzu i mankietach oraz biało-czerwony żabot; biret jest czarny, bez lamówki.

2. Strój urzędowy sędziego Trybunału, który przewodniczy składowi orzekającemu, uzupełnia łańcuch z wizerunkiem orła, których wzór określają przepisy o godle Rzeczypospolitej Polskiej, według wzoru ustalonego dla sędziów sądów powszechnych.

§ 17. 1. Trybunał i Prezes Trybunału posiadają pieczęcie urzędowe z wizerunkiem orła i napisem, których wzór określają przepisy o godle Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Jednostki organizacyjne Trybunału, a także poszczególne wydziały i działy wyodrębnione w strukturze jednostek organizacyjnych Trybunału, mogą używać osobnych egzemplarzy pieczęci. Pieczęcie urzędowe o jednakowej treści są oznaczone numerami rozpoznawczymi.

3. Odpowiedzialność za przechowywanie pieczęci wydanych do użytku określonych jednostek organizacyjnych, wydziałów lub działów wyodrębnionych w strukturze jednostek organizacyjnych Trybunału, spoczywa na kierownikach tych jednostek organizacyjnych, wydziałów lub działów albo osobach do tego powołanych.

4. Prezes Trybunału, określa w drodze zarządzenia wzory, sposób używania oraz zasady przechowywania pieczęci urzędowych.

5. Kontrolę wydanych pieczęci urzędowych prowadzi Dyrektor Kancelarii Trybunału.

DZIAŁ III

**Wewnętrzny tok postępowania z wnioskami, pytaniami prawnymi i skargami konstytucyjnymi
w postępowaniu przed Trybunałem**

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 18. 1. Pisma dotyczące postępowania przed Trybunałem wpływają do Prezesa Trybunału.

2. Prezes Trybunału w zakresie pism, o których mowa w ust. 1, dokonuje czynności wskazanych w kolejnych rozdziałach niniejszego działu.

3. Prezes Trybunału może zarządzić przedstawianie pism we wszczętej sprawie bezpośrednio przewodniczącemu składowi orzekającemu i składowi orzekającemu.

4. Prezes Trybunału może określić w drodze zarządzenia rodzaj pism zastrzeżonych do jego osobistego wglądu lub podpisu ze względu na osoby lub organy władzy publicznej albo charakter pisma.

§ 19. Czynności biurowe i administracyjne w zakresie określonym w rozdziałach 2, 3 i 4 działu III oraz w art. 60–61 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem wykonuje Sekretariat Biura Służby Prawnej Trybunału, który w szczególności:

- 1) prowadzi rejestrację i dokumentację spraw na zasadach ustalonych w zarządzeniu Prezesa Trybunału;
- 2) współdziała z przewodniczącymi składowi orzekających na zasadach ustalonych w zarządzeniu Prezesa Trybunału.

§ 20. Pismo w sprawie rozpoznawanej przez Trybunał doręcza się za zwrotnym poświadczeniem odbioru, z zaznaczoną datą odbioru. Potwierdzenie odbioru dołącza się do akt sprawy.

Rozdział 2

**Wstępne rozpoznanie wniosku podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 i 2 Konstytucji
oraz pytania prawnego**

§ 21. 1. Wniosek podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 i 2 Konstytucji oraz pytanie prawne, Prezes Trybunału kieruje do rozpoznania, jeżeli spełniają wymogi przewidziane odpowiednio w art. 47 i art. 52 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

2. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 1, lub pytanie prawne nie spełniają wymagań przewidzianych w ustawie, a usunięcie braków jest możliwe, Prezes Trybunału wydaje zarządzenie, w którym wzywa do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia tego zarządzenia.

3. Po bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w ust. 2, Prezes Trybunału zarządza zwrot wniosku, o którym mowa w ust. 1 lub pytania prawnego.

4. Z dniem zakończenia kadencji Sejmu i Senatu, postępowanie wszczęte na podstawie wniosku grupy posłów lub senatorów i niezakończone, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji, umarza się.

Rozdział 3

**Wstępne rozpoznanie skargi konstytucyjnej oraz wniosku podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1
pkt 3–5 Konstytucji**

§ 22. 1. Wniosek podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 Konstytucji, oraz skargę konstytucyjną Prezes Trybunału kieruje do wyznaczonego przez siebie sędziego Trybunału w celu wstępnego rozpoznania na posiedzeniu niejawnym.

2. Jeżeli w co najmniej dwóch skargach skarżący jednakowo określili przedmiot kontroli, Prezes Trybunału kieruje drugą i kolejne skargi do składowi orzekającego wyznaczonego w celu wstępnego rozpoznania pierwszej z wniesionych skarg, chyba że ze względu na wzorce kontroli lub stan faktyczny w sprawie nie jest to celowe.

3. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 1, albo skarga konstytucyjna nie spełniają wymagań przewidzianych w ustawie, a usunięcie braków jest możliwe, wyznaczony sędzia Trybunału wydaje zarządzenie, w którym wzywa do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia zarządzenia.

§ 23. 1. Jeżeli skarżący wniósł nadzwyczajny środek zaskarżenia, Trybunał może wydać postanowienie o zawieszeniu postępowania.

2. Trybunał postanawia o podjęciu zawieszono postępowania po otrzymaniu orzeczenia wydanego w następstwie wniesienia środka, o którym mowa w ust. 1.

§ 24. 1. Po stwierdzeniu, że:

- 1) skarga spełnia przesłanki, o których mowa w art. 79 Konstytucji, oraz wymagania o których mowa w art. 44, art. 53 i art. 77 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem;
  - 2) nie zachodzą okoliczności przewidziane w art. 61 ust. 4 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem
- Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze dalszego biegu.

2. Jeżeli skarga nie spełnia przesłanek lub wymagań, o których mowa w ust. 1 pkt 1, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 2, Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze.

§ 25. 1. W trakcie wstępnego rozpoznania skargi Trybunał może wydać postanowienie tymczasowe, o którym mowa w art. 79 ust. 1 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

2. Jeżeli w trakcie wstępnego rozpoznania skargi ustaną przyczyny wydania postanowienia tymczasowego, Trybunał wydaje postanowienie o jego uchyleniu.

§ 26. 1. Wniosek podmiotu, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 Konstytucji, zwany dalej „wnioskiem”, z uwzględnieniem kolejności wpływu, Prezes Trybunału kieruje do wyznaczonego sędziego w celu wstępnego rozpoznania na posiedzeniu niejawnym.

2. Jeżeli wniosek nie spełnia przesłanek, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 w związku z art. 191 ust. 2 Konstytucji, lub wymagań o których mowa w art. 47 i art. 48 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, a usunięcie braków jest możliwe, wyznaczony sędzia zarządzeniem wzywa wnioskodawcę do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia zarządzenia.

§ 27. 1. Po stwierdzeniu, że:

- 1) wniosek spełnia przesłanki, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 w związku z art. 191 ust. 2 Konstytucji, oraz wymagania o których mowa w art. 47 i art. 48 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem;
  - 2) nie zachodzą okoliczności przewidziane w art. 61 ust. 4 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem
- Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu wnioskowi dalszego biegu.

2. Jeżeli wniosek nie spełnia przesłanek lub wymagań, o których mowa w ust. 1 pkt 1, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 2, Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu wnioskowi.

3. Po wydaniu postanowienia o nadaniu wnioskowi dalszego biegu wyznaczony sędzia przedstawia Prezesowi Trybunału wniosek w celu wpisania go do właściwego repertorium i wyznaczenia składu orzekającego.

§ 28. Zarządzenia oraz postanowienia, o których mowa w niniejszym rozdziale, wraz z uzasadnieniem niezwłocznie doręcza się skarżącemu lub wnioskodawcy, a postanowienia, o których mowa w § 25 także właściwemu organowi.

Rozdział 4

Skierowanie do rozpoznania wniosku, pytania prawnego lub skargi konstytucyjnej

§ 29. 1. Prezes Trybunału wyznacza sędziów składu orzekającego, w tym przewodniczącego składu i sędziego sprawozdawcę, zgodnie z alfabetyczną listą sędziów, uwzględniając przy tym rodzaje, liczbę i kolejność wpływu spraw do Trybunału. W uzasadnionych wypadkach, na wniosek przewodniczącego składu orzekającego, Prezes Trybunału może wyznaczyć dwóch sędziów sprawozdawców.

2. W szczególnie uzasadnionym wypadku, zwłaszcza ze względu na przedmiot rozpoznawanej sprawy, Prezes Trybunału może wyznaczyć sędziego sprawozdawcę, odstępując od kryteriów określonych w ust. 1.

3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w wypadku:

- 1) wyłączenia sędziego Trybunału z udziału w rozpoznawaniu sprawy na podstawie art. 39 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem;
- 2) usprawiedliwionej dłuższej nieobecności sędziego Trybunału.

4. W sprawach rozpoznawanych przez pełny skład Trybunału, Prezes Trybunału może wyznaczyć dwóch sędziów sprawozdawców. Do wyznaczenia sędziego lub sędziów sprawozdawców przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 30. 1. Jeżeli w co najmniej dwóch wnioskach albo w co najmniej dwóch pytaniach prawnych albo w co najmniej dwóch skargach konstytucyjnych jednakowo określono przedmiot kontroli, Prezes Trybunału może zarządzić łączne rozpoznanie tych wniosków albo pytań prawnych albo skarg. Prezes Trybunału bierze także pod uwagę wzorzec kontroli zażalenie, a w sprawach skarg i pytań prawnych również stan faktyczny sprawy. Prezes Trybunału może zarządzić łączne rozpoznanie sprawy również na wniosek składu orzekającego.

2. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, Prezes Trybunału wydaje po zasięgnięciu opinii przewodniczącego lub sędziego sprawozdawcy składu orzekającego w sprawie, z którą zamierza połączyć inne sprawy.

3. Łączne rozpoznanie nie może dotyczyć spraw zainicjowanych w różnych trybach kontroli.

§ 31. 1. Prezes Trybunału zawiadamia uczestników postępowania o przekazaniu wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej do rozpoznania przez skład orzekający, doręcza im odpisy wniosku, pytania prawnego albo skargi oraz poucza o prawie złożenia pisemnych stanowisk. Prezes Trybunału może wyznaczyć uczestnikowi postępowania termin przedstawienia pisemnego stanowiska w sprawie.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do Rzecznika Praw Obywatelskich oraz do Rzecznika Praw Dziecka, w zakresie ustalonym w art. 63 ust. 2 i ust. 3 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

3. W wypadku gdy zainteresowany organ lub podmiot zwróci się do Prezesa Trybunału z wnioskiem o umożliwienie przedstawienia stanowiska w sprawie rozpoznawanej przez Trybunał, Prezes Trybunału przekazuje wniosek przewodniczącemu składu orzekającego, celem jego rozpatrzenia.

DZIAŁ IV

Rozprawa i posiedzenia

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 32. Czynności biurowe i administracyjne, w zakresie określonym w dziale IV wykonuje Sekretariat Biura Służby Prawnej Trybunału. Sekretariat Biura Służby Prawnej Trybunału w szczególności:

- 1) prowadzi rejestrację i dokumentację spraw według zasad ustalonych w zarządzeniu Prezesa Trybunału;
- 2) współdziała z przewodniczącymi składów orzekających na zasadach ustalonych w zarządzeniu Prezesa Trybunału.

Rozdział 2

Rozprawa

§ 33. 1. Przewodniczący składu orzekającego Trybunału wyznacza termin i godzinę rozprawy oraz zawiadamia o nich uczestników postępowania i inne podmioty wezwane do udziału w postępowaniu.

2. Zasady wyznaczania rozprawy określa art. 93 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

3. Zawiadomienie o terminie rozprawy wysyła się z takim wyprzedzeniem, aby w razie stwierdzenia przeszkód w jego doręczeniu, można było wysłać je ponownie albo odwołać termin rozprawy.

§ 34. 1. W celu przygotowania rozprawy przewodniczący składu orzekającego wydaje niezbędne zarządzenia oraz wykonuje czynności określone w ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

2. Przewodniczący składu orzekającego czuwa w szczególności nad tym, aby:

- 1) członkowie składu orzekającego mogli zaznajomić się z aktami sprawy przed rozprawą;
- 2) w toku postępowania nie pominięto okoliczności koniecznych do wyjaśnienia sprawy;
- 3) podczas narady omówiono wszystkie występujące zagadnienia prawne oraz rozstrzygnięte zostały wszystkie wnioski uczestników postępowania.

§ 35. 1. W toku przygotowania rozprawy, skład orzekający może, za zgodą Prezesa Trybunału, na wniosek przewodniczącego składu orzekającego lub sędziego sprawozdawcy, zdecydować o zwróceniu się przewodniczącego składu orzekającego do:

- 1) Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz sądów powszechnych, administracyjnych i wojskowych o informację w sprawie sądowej wykładni określonych przepisów lub ich stosowania;

- 2) określonych organów lub instytucji państwowych albo międzynarodowych, organizacji albo placówek naukowych o opinię we wskazanych istotnych kwestiach, dotyczących rozpatrywanej sprawy;
- 3) określonych organów lub instytucji państwowych albo organizacji o dostarczenie lub okazanie w toku postępowania albo na rozprawie wskazanych akt lub innych dokumentów albo aktów normatywnych;
- 4) Centrum Dokumentacji i Problemów Konstytucyjnych Rady Europy lub innych instytucji międzynarodowych zajmujących się sprawami sądownictwa, w szczególności sądownictwa konstytucyjnego o opinię we wskazanych istotnych kwestiach, dotyczących rozpatrywanej sprawy.

2. Trybunał, z inicjatywy sędziego sprawozdawcy lub w porozumieniu z nim, może zarządzić powołanie biegłego (biegłych).

3. Przewodniczący składu orzekającego, po wydaniu orzeczenia w sprawie, zarządza niezwłoczny zwrot akt właściwemu organowi, który udostępnił je Trybunałowi w celu dowodowym.

§ 36. 1. W dniu rozprawy przed salą rozpraw w siedzibie Trybunału umieszcza się wokandę zawierającą informacje o: składzie orzekającym, sygnaturze sprawy, godzinie rozpoczęcia rozprawy, uczestnikach postępowania oraz przedmiocie rozpatrywanej sprawy.

2. W czasie wchodzenia składu orzekającego do sali rozpraw i wychodzenia z niej wszyscy obecni wstają. Wstaje również każda osoba, gdy podczas rozprawy zwraca się do niej Trybunał, a także wtedy, gdy osoba ta zwraca się do Trybunału, chyba że przewodniczący składu orzekającego zwolni ją z tego obowiązku.

3. Podczas ogłaszania orzeczenia wszyscy obecni na sali rozpraw, z wyjątkiem składu orzekającego, stoją. W czasie ogłaszania wyroku sędziowie składu orzekającego pozostają w biretach.

§ 37. 1. Przewodniczący zajmuje miejsce środkowe za stołem sędziowskim, a pozostali sędziowie obok przewodniczącego. Sędzia sprawozdawca zajmuje miejsce po prawej stronie przewodniczącego.

2. W sprawach rozpoznawanych w pełnym składzie Trybunału, przewodniczącym składu orzekającego jest Prezes Trybunału, chyba że zarządzi on inaczej.

3. Podmiot inicjujący postępowanie przed Trybunałem i prokurator zajmują miejsca przed stołem sędziowskim po prawej stronie, a organ, który wydał kwestionowany akt normatywny i pozostali uczestnicy postępowania po lewej stronie.

4. W wypadku większej liczby uczestników postępowania, Sekretariat Biura Służby Prawnej Trybunału wydziela dla nich miejsca wśród miejsc przeznaczonych dla publiczności.

5. Protokolant zajmuje miejsce przy stole sędziowskim po lewej stronie.

§ 38. 1. W czasie rozprawy na sali rozpraw obecny jest strażnik Straży Trybunału Konstytucyjnego, który wykonuje zarządzenia przewodniczącego, a w szczególności strzeże porządku w czasie przerw.

2. Strażnik wywołuje sprawy oraz oznajmia wejście składu orzekającego na salę, wypowiadając głośno słowa: „Trybunał Konstytucyjny!”. Przed wyjściem Trybunału z sali strażnik wypowiada głośno słowa: „Proszę wstać!”.

§ 39. 1. Po wywołaniu sprawy oraz sprawdzeniu obecności uczestników postępowania przewodniczący składu orzekającego udziela głosu uczestnikom. Pierwszy zabiera głos wnioskodawca, przedstawiciel sądu, który skierował pytanie prawne, albo skarżący, następnie organ, który wydał akt normatywny będący przedmiotem wniosku, pytania prawnego lub skargi konstytucyjnej, Prokurator Generalny oraz Rzecznik Praw Obywatelskich, jeżeli zgłosił udział w postępowaniu, a także Rzecznik Praw Dziecka, jeżeli zgłosił udział w postępowaniu wszczętym na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich lub postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczących praw dziecka. Przewodniczący składu orzekającego może udzielić głosu także organom lub podmiotom wezwanym do udziału w postępowaniu.

2. Kolejność zabierania głosu w dalszej części rozprawy ustala przewodniczący składu orzekającego.

3. Przewodniczący składu orzekającego czuwa, aby wystąpienia uczestników postępowania oraz przedstawicieli lub pełnomocników i podmiotów wezwanym do udziału w postępowaniu ograniczały się do zwięzłych prezentacji argumentów i uzasadnień stanowisk. W tym celu może wyznaczyć ramy czasowe tych wystąpień.

§ 40. 1. Przewodniczący składu orzekającego otwiera, prowadzi i zamyka rozprawę, udziela głosu, zadaje pytania, upoważnia do zadawania pytań innych sędziów i ogłasza orzeczenie.

2. Przewodniczący czuwa, aby rozprawa rozpoczęła się punktualnie i przebiegała w sposób niezakłócony.

3. Przewodniczący składu orzekającego wydaje zarządzenia niezbędne do utrzymania powagi, spokoju i porządku na rozprawie. W razie potrzeby stosuje środki przewidziane w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

§ 41. 1. Jeżeli przewodniczący składu orzekającego uzna, że złożenie do akt rozpatrywanej sprawy okazanego dokumentu, odpisu lub wyciągu z dokumentu jest zbędne, dokument ten opisuje się w protokole, wymieniając osobę, która go okazała.

2. Na dokumencie złożonym do akt na rozprawie przewodniczący składu orzekającego zamieszcza wzmiankę o tym, przez kogo dokument został złożony.

§ 42. 1. Rozprawa powinna być tak przygotowana i przeprowadzona, aby sprawę można było rozstrzygnąć w jednym dniu, bez jej odraczania.

2. Zarządzając przerwę w rozprawie, przewodniczący składu orzekającego ogłasza termin i miejsce, w którym będzie ona kontynuowana.

3. W razie postanowienia składu orzekającego o odroczeniu rozprawy, przewodniczący składu orzekającego Trybunału może wyznaczyć i ogłosić następny termin rozprawy. Przepisu art. 93 ust. 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem nie stosuje się. Jeżeli niezwłoczne wyznaczenie następnego terminu nie jest możliwe (odroczenie bez terminu), art. 93 ust. 2–4 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem stosuje się odpowiednio.

4. Osoby nieobecne na rozprawie należy wezwać na następne posiedzenie lub zawiadomić o nim na zasadach ogólnych.

§ 43. 1. Prezes Trybunału może zezwolić przedstawicielom radia, telewizji oraz prasy na utrwalanie lub transmisję przebiegu rozprawy.

2. Przewodniczący składu orzekającego może nakazać opuszczenie sali rozpraw przez osoby spośród publiczności obserwującej rozprawę, w tym przedstawicieli, o których mowa w ust. 1, jeżeli ich zachowanie uniemożliwia przebieg rozprawy w trybie prawnie zdeterminowanych reguł.

§ 44. Dyrektor Kancelarii Trybunału, za zgodą przewodniczącego składu orzekającego, może zarządzić wydanie kart wstępu do sali rozpraw, a także wyznaczyć odpowiednie miejsca dla publiczności oraz przedstawicieli radia, telewizji i prasy, w wypadku przewidywanego udziału w rozprawie większej liczby publiczności.

§ 45. 1. Jeżeli Trybunał uzna sprawę za dostatecznie wyjaśnioną do wydania orzeczenia, przewodniczący składu orzekającego zamyka rozprawę.

2. Zamykając rozprawę, przewodniczący składu orzekającego informuje o udaniu się na naradę oraz o terminie i miejscu ogłoszenia orzeczenia.

§ 46. Jeżeli po zamknięciu rozprawy skład orzekający uzna, że wydanie orzeczenia nie jest możliwe, zamkniętą rozprawę otwiera na nowo.

§ 47. 1. Orzeczenie i jego zasadnicze motywy ogłasza się w dniu rozprawy, z zastrzeżeniem ust. 2. W wypadku zgłoszenia zdania odrębnego przewodniczący składu orzekającego informuje o tym bezpośrednio po ogłoszeniu orzeczenia, wymieniając nazwisko sędziego, który złożył zdanie odrębne. Sędzia ten następnie ustnie przedstawia zasadnicze motywy zdania odrębnego.

2. W wypadkach określonych w art. 105 ust. 4 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, o odroczeniu przez Trybunał ogłoszenia orzeczenia oraz o terminie i miejscu jego ogłoszenia, przewodniczący składu orzekającego informuje uczestników postępowania na rozprawie.

§ 48. 1. Protokół z przebiegu rozprawy w części, o której mowa w art. 101 ust. 2 pkt 4 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, sporządza pracownik Biura Służby Prawnej Trybunału.

2. Jeżeli ogłoszenie orzeczenia miało miejsce bezpośrednio po zamknięciu rozprawy, w protokole czyni się wzmiankę o dacie i godzinie ogłoszenia orzeczenia, jego zasadniczych motywach i zdaniach odrębnych. Wzmiankę podpisują przewodniczący składu orzekającego i protokolant.

3. Jeżeli ogłoszenie orzeczenia zostało odroczone, sporządza się protokół ogłoszenia orzeczenia, który powinien zawierać: datę i miejsce posiedzenia, imiona i nazwiska członków składu orzekającego, protokolanta, uczestników postępowania, ich przedstawicieli i pełnomocników, o ile się stawili, datę rozprawy, w wyniku której doszło do wydania orzeczenia, a także stwierdzenie ogłoszenia orzeczenia, jego zasadniczych motywów i zdań odrębnych.

4. Jeżeli ogłoszeniu podlega wyrok wydany w trybie art. 92 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 3

Posiedzenie niejawne, o którym mowa w art. 92 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem

§ 49. Do rozpoznania wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej na posiedzeniu niejawnym, o którym mowa w art. 92 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, § 33 i § 34 stosuje się odpowiednio.

§ 50. Przewodniczący składu orzekającego zawiadamia uczestników postępowania i organy lub podmioty wezwane do udziału w postępowaniu o tym, że rozpoznanie sprawy nastąpi na posiedzeniu niejawnym oraz o terminie i miejscu ogłoszenia orzeczenia.

Rozdział 4

Narady i orzekanie

§ 51. 1. Po zamknięciu rozprawy przeprowadza się naradę, o której mowa w art. 105 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

2. Narada, o której mowa w ust. 1 obejmuje dyskusję i głosowanie nad mającym zapaść orzeczeniem i zasadniczymi motywami rozstrzygnięcia oraz sporządzenie orzeczenia.

3. Jeżeli podczas narady sędziowskiej w pełnym składzie Trybunału, przy parzystej liczbie sędziów Trybunału, żadne z proponowanych rozstrzygnięć nie uzyska większości głosów, przewodniczący składu orzekającego Trybunału otwiera zamkniętą rozprawę na nowo i odracza rozpoznanie sprawy.

4. Jeżeli skład orzekający Trybunału zamierza odstąpić od poglądu prawnego wyrażonego w orzeczeniu wydanym w pełnym składzie Trybunału, przedstawia Prezesowi Trybunału wniosek o rozpoznanie sprawy w pełnym składzie Trybunału.

5. Jeżeli skład orzekający uzna, że rozpoznawana sprawa jest szczególnie zawiła lub o szczególnej doniosłości, przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio.

6. Prezes Trybunału wydaje zarządzenie o przekazaniu albo o odmowie przekazania sprawy do rozpoznania w pełnym składzie Trybunału.

§ 52. 1. Narady składu orzekającego mają charakter zamknięty i niejawny. Uczestniczą w nich wyłącznie sędziowie składu orzekającego.

2. Naradą kieruje przewodniczący składu orzekającego, który czuwa, aby sędziowie składu orzekającego omówili wszystkie istotne zagadnienia sprawy.

§ 53. 1. Trybunał wydaje orzeczenie po niejawnej naradzie sędziów na rozprawie albo na posiedzeniu niejawnym.

2. W razie odroczenia wydania orzeczenia narada sędziowska odbywa się w terminie ustalonym przez przewodniczącego składu orzekającego Trybunału.

§ 54. 1. Sędzia składu orzekającego, który nie zgadza się z większością głosujących, może podczas głosowania nad orzeczeniem zgłosić zdanie odrębne, uzasadniając je w formie pisemnej, co zaznacza się w orzeczeniu. Zdanie odrębne może dotyczyć rozstrzygnięcia albo uzasadnienia orzeczenia albo rozstrzygnięcia i uzasadnienia orzeczenia. Zdanie odrębne nie może dotyczyć rubrum orzeczenia.

2. Sędzia składu orzekającego zgłaszający zdanie odrębne do rozstrzygnięcia nie może głosować za orzeczeniem. Orzeczenie podpisują wszyscy sędziowie składu orzekającego, nie wyłączając sędziego przegłosowanego.

3. W wypadku zgłoszenia przez sędziego sprawozdawcę zdania odrębnego do rozstrzygnięcia, pisemne uzasadnienie orzeczenia sporządza inny sędzia składu orzekającego (drugi sędzia sprawozdawca), wyznaczony przez Prezesa Trybunału na wniosek przewodniczącego składu orzekającego. Pisemne uzasadnienie orzeczenia sporządza sędzia składu orzekającego (drugi sędzia sprawozdawca) wyznaczony przez Prezesa Trybunału na wniosek przewodniczącego składu orzekającego także wówczas, gdy jego sporządzenie przez sędziego sprawozdawcę napotyka na przeszkodę, której czasu trwania nie można przewidzieć.

4. W wypadku, gdy sędzia składu orzekającego będący sprawozdawcą chce złożyć zdanie odrębne do samego uzasadnienia orzeczenia, Prezes na wniosek przewodniczącego składu orzekającego wyznacza drugiego sprawozdawcę.

5. O zgłoszeniu zdania odrębnego sędzia czyni wzmiankę odpowiednio w orzeczeniu lub jego uzasadnieniu, przez zamieszczenie przy podpisie wyrazów: „zdanie odrębne” lub ich skrótu „zd. odr.”, „cvs” albo „vs”.

6. Uzasadnienie zdania odrębnego dołącza się do orzeczenia; podlega ono publikacji w formie kserokopii łącznie z orzeczeniem.

§ 55. 1. Orzeczenie Trybunału zawiera elementy wskazane w art. 108 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

2. Na wyroku nad wyrazami „Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej” zamieszcza się wizerunek orła.

3. Uzasadnienie orzeczenia Trybunału zawiera:

- 1) zwięzłe przedstawienie głównych argumentów wynikających ze stanowisk uczestników postępowania;
- 2) zwięzłe przedstawienie argumentów podniesionych podczas rozprawy, gdy wcześniej nie zostały wskazane w pismach w danym postępowaniu przed Trybunałem;
- 3) motywy i argumenty wydanego rozstrzygnięcia.

4. Podpisy sędziów następują pod sentencją orzeczenia oraz pod uzasadnieniem.

5. Przepis ust. 4 stosuje się do postanowień niekończących postępowania w sprawie oraz do postanowień wydanych na etapie wstępnej kontroli wniosków, pytań prawnych i skarg konstytucyjnych.

§ 56. 1. W razie usprawiedliwionej, dłuższej nieobecności sędziego składu orzekającego, uzasadnienie orzeczenia, za nieobecnego, podpisuje przewodniczący składu orzekającego, a w razie jego nieobecności – najstarszy wiekiem sędzia tego składu orzekającego. O tym fakcie czyni się odpowiednią wzmiankę przez zamieszczenie przy podpisie sędziego Trybunału wyrazów „za nieobecnego sędziego”, z podaniem imienia i nazwiska tego ostatniego.

2. Jeżeli pisemne uzasadnienie orzeczenia sporządził sędzia, który nie jest sprawozdawcą składu orzekającego, o tym fakcie czyni się odpowiednią wzmiankę, przez zamieszczenie przy jego imieniu i nazwisku wyrazu „uzasadnienie”.

DZIAŁ V

Przepisy szczególne dotyczące wewnętrznego toku postępowania przed Trybunałem

Rozdział 1

Postępowanie z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych

§ 57. 1. W razie zlecenia Prokuratorowi Generalnemu przeprowadzenia dochodzenia, o którym mowa w art. 82 ust. 4 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, skład orzekający może określić w szczególności: czynności jakie mają zostać dokonane, termin wykonania lub przedstawienia Trybunałowi wniosków i ustaleń z dokonanych czynności, a także termin zakończenia dochodzenia lub przedstawienia Trybunałowi wniosków z dochodzenia.

2. Skład orzekający może wyznaczyć sędziego do udziału w czynnościach, o których mowa w ust. 1. Wyznaczony sędzia informuje skład orzekający o przebiegu i wynikach tych czynności.

§ 58. 1. W razie wątpliwości, czy osoba, która ma być uznana za upoważnioną do reprezentowania partii, faktycznie nią kieruje, Trybunał może zawiesić postępowanie i zażądać dowodów na tę okoliczność. Jeżeli wątpliwości te powstaną w trakcie rozprawy, Trybunał może ją odroczyć.

2. Trybunał podejmuje postępowanie w razie dostarczenia dowodów, o których mowa w ust. 1.

§ 59. 1. Postępowanie z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznej ulega zawieszeniu w razie wyznaczenia przez Sąd Okręgowy w Warszawie likwidatora partii.

2. W wypadku, o którym mowa w ust. 1, o zawieszeniu postępowania Trybunał zawiadamia Sąd Okręgowy w Warszawie wraz z jego zobowiązaniem do powiadomienia o skutkach postępowania likwidacyjnego.

3. W razie wykreślenia partii z ewidencji partii politycznych Trybunał podejmuje zawieszone postępowanie.

Rozdział 2

Postępowanie z wnioskiem w sprawie rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego

§ 60. 1. Wniosek, o którym mowa w art. 189 Konstytucji, Prezes Trybunału kieruje do rozpoznania, jeżeli spełnia wymogi przewidziane w art. 50 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

2. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 1 nie spełnia wymagań przewidzianych w ustawie, a usunięcie braków jest możliwe, Prezes Trybunału wydaje zarządzenie, w którym wzywa do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia doręczenia tego zarządzenia.

3. Po bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w ust. 2, Prezes Trybunału zarządza zwrot wniosku, o którym mowa w ust. 1.

4. Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 189 Konstytucji, przepisy Działów III i IV stosuje się odpowiednio.

Rozdział 3

Postępowanie z wnioskiem o stwierdzenie przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta

§ 61. 1. Po zgłoszeniu wniosku, o którym mowa w art. 87 ust. 1 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, Prezes Trybunału niezwłocznie wyznacza termin rozprawy.

2. Zawiadomienie o terminie rozprawy wraz z odpisem wniosku doręcza niezwłocznie uczestnikom postępowania wskazany przez Prezesa Trybunału pracownik Biura Służby Prawnej Trybunału.

3. Prezes Trybunału może zarządzić przekazanie w inny sposób zawiadomienia o terminie rozprawy lub odpisu wniosku uczestnikom postępowania, o ile wymagają tego okoliczności sprawy.

§ 62. 1. W razie konieczności wyjaśnienia wątpliwości, dotyczących okoliczności, o których mowa w art. 87 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, skład orzekający, w drodze postanowienia, może odroczyć rozprawę oraz zlecić Prokuratorowi Generalnemu wykonanie wskazanych w postanowieniu czynności.

2. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1, skład orzekający określa, w szczególności, termin wykonania czynności lub termin przedstawienia Trybunałowi wniosków i ustaleń oraz termin kolejnej rozprawy.

3. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1, Trybunał może wyznaczyć do udziału w czynnościach, wskazanych w art. 88 ust. 1 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem, jednego lub kilku sędziów. Wyznaczony sędzia niezwłocznie informuje skład orzekający o przebiegu i wynikach tych czynności.

§ 63. Uchylenie się uczestnika postępowania od zajęcia stanowiska w określonym przez Prezesa Trybunału terminie nie stoi na przeszkodzie wydaniu przez Trybunał postanowienia, o którym mowa w art. 89 ust. 1 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem.

DZIAŁ VI

Sygnalizowanie uchybień i luk w prawie

§ 64. 1. Jeżeli skład orzekający podczas rozpoznawania wniosku, pytania prawnego lub skargi, bez względu na etap postępowania przed Trybunałem, stwierdzi istnienie uchybienia lub luki w prawie, których usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, wydaje postanowienie sygnalizacyjne.

2. Postanowienie sygnalizacyjne może być wydane z inicjatywy składu orzekającego, o którym mowa w ust. 1, albo na umotywowany wniosek Prezesa Trybunału.

§ 65. 1. Postanowienie sygnalizacyjne Prezes Trybunału kieruje do Sejmu, Senatu oraz do innych właściwych organów stanowiących prawo.

2. Prezes Trybunału może zwracać się do adresata sygnalizacji o poinformowanie Trybunału o stanowisku w sprawie będącej przedmiotem sygnalizacji.

§ 66. Przepis § 72 stosuje się odpowiednio do postanowień sygnalizacyjnych. Ich rejestr prowadzi Sekretariat Biura Służby Prawnej Trybunału.

§ 67. Prezes Trybunału może zarządzić doręczenie wyroku Trybunału także innym, niż organ, który wydał kwestionowany akt normatywny, organom stanowiącym prawo, ze wskazaniem potrzeby podjęcia stosownych prac legislacyjnych oraz ich pożądanego zakresu.

DZIAŁ VII

Pytania prejudycjalne do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

§ 68. 1. W sprawie pytania prejudycjalnego kierowanego, na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2, z późn. zm.) do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Trybunał wydaje postanowienie.

2. Postanowienie wraz z materiałami z akt sprawy rozpoznawanej przez Trybunał, w zakresie ustalonym wymaganiami postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przekazuje się za pośrednictwem Prezesa Trybunału.

3. Przepis § 23 stosuje się odpowiednio.

DZIAŁ VIII

Udostępnianie akt spraw

§ 69. 1. Akta sprawy rozpoznawanej przed Trybunałem są jawne. Nie dotyczy to zawartych w aktach sprawy dokumentów niejawnych oraz akt spraw, które są rozpoznawane z wyłączeniem jawności.

2. Trybunał nie wydaje akt sprawy innym podmiotom. W szczególnie uzasadnionym wypadku Prezes Trybunału, po uzgodnieniu ze składem orzekającym, może zezwolić na ich wydanie sądom lub innym organom władzy publicznej zastrzegając obowiązek niezwłocznego ich zwrotu po wykorzystaniu. Prezes Trybunału może określić termin, na jaki akta są wydawane.

3. Akta sprawy, o których mowa w ust. 2 zdanie 2 udostępnia się w postaci ich kopii.

§ 70. 1. Uczestnicy postępowania mogą przeglądać akta sprawy oraz sporządzać i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt, z wyjątkiem dokumentów zawierających informacje niejawne.

2. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy osób uprawnionych na podstawie odrębnych przepisów do zapoznania się z informacjami niejawnymi, zawartymi w aktach sprawy.

§ 71. 1. Przeglądanie akt sprawy oraz sporządzanie i otrzymywanie odpisów, kopii lub wyciągów z tych akt przez podmioty niebędące uczestnikami postępowania, jest dopuszczalne po dokonaniu anonimizacji danych osobowych oraz innych danych istotnych ze względu na identyfikację podmiotową.

2. Dostęp do dokumentów zawartych w aktach sprawy Trybunału odbywa się poprzez:

- 1) publikację dokumentów na stronie internetowej Trybunału, będącej stroną Biuletynu Informacji Publicznej;
- 2) umożliwienie przeglądania akt w siedzibie Trybunału z zastrzeżeniem ust. 3;
- 3) udostępnianie na wniosek: kopii, odpisów lub wyciągów z akt, o ile dokumenty te nie zostały opublikowane zgodnie z ust. 2 pkt 1, po wniesieniu opłaty ustalonej zgodnie z § 73 ust. 1.

3. Przeglądanie akt w sprawie skargi konstytucyjnej oraz w sprawie pytania prawnego odbywa się poprzez udostępnienie kopii dokumentów zawartych w tych aktach, po dokonaniu anonimizacji, o której mowa w ust. 1.

4. Korzystanie z uprawnień, o których mowa w ust. 1 i 2 oraz w § 70, nie może zakłócać pracy Trybunału.

5. Przeglądanie akt w siedzibie Trybunału odbywa się w obecności pracownika Biura Służby Prawnej Trybunału.

§ 72. 1. Orzeczenia wydane przez Trybunał, doręcza się uczestnikom postępowania w odpisach, które uwierzytelnia Dyrektor Biura Służby Prawnej Trybunału lub upoważniony przez niego pracownik. Zdań odrębnych do orzeczeń nie uwierzytelnia się.

2. Orzeczenia wydane w toku wstępnej kontroli wniosków, pytań prawnych i skarg konstytucyjnych, uwierzytelnia Dyrektor Biura Służby Prawnej lub upoważniony przez niego pracownik.

3. Pisma wnoszone do Trybunału przez uczestników postępowania doręcza się pozostałym uczestnikom postępowania w formie odpisu lub kserokopii.

4. Po zakończeniu postępowania, za zgodą Prezesa Trybunału, uczestnikowi postępowania można wydać dokument złożony przez niego do akt sprawy. Wydanie dokumentu można uzależnić od złożenia odpisu lub wyciągu z tego dokumentu.

§ 73. 1. Do ustalenia wysokości kosztów wydania odpisu lub kopii dokumentu z akt sprawy stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

2. Kwestie organizacyjno-techniczne związane z udostępnianiem akt sprawy oraz ze sporządzaniem i otrzymywaniem odpisów, kopii lub wyciągów z tych akt określa Prezes Trybunału w drodze zarządzenia, o którym mowa w § 13 pkt 1.

Załącznik do Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego

**WZÓR KARTY DO GŁOSOWANIA
W SPRAWIE PRZEDSTAWIANIA KANDYDATÓW NA STANOWISKO PREZESA/WICEPREZESA TRYBUNAŁU**

**KARTA DO GŁOSOWANIA
W SPRAWIE PRZEDSTAWIENIA KANDYDATÓW NA STANOWISKO
PREZESA/WICEPREZESA TRYBUNAŁU KONSTYUCYJNEGO**

Nazwisko i imię

1.	☐
2.	☐
3.	☐
4.	☐
5.	☐
n.	☐